

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת בכורות

דפים י - ט"ז, פרשת קדושים תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדף

דף י

*הנאה בנערף. *טומאת אוכלין בחמור.

אמרינן דלר"ש פטר חמור אסור בהנאה לאחר עריפתו דיליף גז"ש מעגלה ערופה, והשמועות 1. פטר חמור אינו מטמא טומאת אוכלין לר"ש מכיון שאסור בהנאה, ונדחה כלדקמן. 2. לא רצה לפדותו עורפו וקוברו ואסור בהנאה ור"ש מתיר, מוקמינן מחיים ובהנאת דמיו, ובסיפא פליגי אם מותר בגיזה ועבודה והיינו הנאת גופו. 3. ילפינן איסור הנאה בגז"ש עריפה, להו"א אתיא רק כר"ש ושי"מ דקאסר בהנאה, ודחי דהגז"ש איצטריך אף לר"ש משום דלא נימא שהעריפה מתרת דומיא דפדיה. 4. הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו, להו"א כר"ש ושי"מ דקאסר בהנאה, ודחי דאתי כר"ש וקאי על ההפסד שמעבר לדמי השה, וכן אי ר"ש שרי בהנאה ומיהו הופסד פחת מיתה. 5. המקדש בפטר חמור אינה מקודשת, לל"ק איירי לאחר עריפה ואתי אף כר"ש דהוי אסוה"י, ולל"ב כר"ש ואיירי שהחמור שוה רק שקל ושווי השה צריך להיות לכה"פ שקל ולכן לא הרויחה ממנו כלום.

פטר חמור לרבנן מטמא טומאת אוכלין ולר"ש הוי איסור הנאה ולכן אינו מטמא, והמקרה 1. להו"א שחשב עליו לאכילה, ושמעינן מהא דלאחר עריפה מודה ר"ש שאסור בהנאה. 2. כשלא חשב עליו לאכילה ורבנן סברי דאיסורו חישובו, והא דמחמרינן באיסורים מצריכים מחשבה מני ר"ש, ודחינן דלגבי נבלת בהמה טמאה חזינן דאף רבנן מצריכים מחשבה. 3. למסקנא לכ"ע לא אמרינן איסורו חישובו ואיירי ששחטו להתלמד בו ופליגי האם נחשב לשחיטה מעליא וממילא מהני אף לגבי טומאת אוכלין, ודחי שבדווקא לגבי עורב מצאנו מ"ד שמכשיר מכיון שיש בו סימני טהרה משא"כ בחמור.

דף יא

*הפדיון בשה. *ספק חיוב.

דיני פדיון החמור בשה 1. פודים מיד, אף דבאדם פודין לאחר שלושים יום. 2. שווי הפדיון, לר"ש בר יהודה לכה"פ שקל שנאמר וכל ערכך יהיה בשקל הקודש, ולחכמים אפילו כחוש שווה דנקא דזהו מעה, ואם בא לימלך אמרינן דעין יפה בסלע רעה בשקל ובינונית ברגיא. 3. אם אין לו שה יכול לפדות את החמור בשוויו, ואתיא לל"ק רק כר"ש שמתירו בהנאה, ולל"ב אף כר"ש והטעם שהתורה אמרה שה בשביל להקל. 4. אפשר לפדות עבור חבירו והפדיון שייך לבעלים, בין לר"ש דשרי בהנאה, ובין לר"ש דאשכחן שמחייב תשלומי כפל ש"מ דאינו כהקדש. 5. אם השה מת נהנין בו, ואיירי בין שמת בבית הכהן ובין אם מת ברשות הישראל לאחר שהופרש.

המקרים שצריך להפריש ונשאר שלו 1. ישראל שהיו לו עשרה ספק פטרי חמורים, מפריש עליהן עשרה שיין ומעשרם והן שלו. 2. וכן הדין בישראל שהוריש לנכדו הכהן עשרה פטרי חמורים ודאין והוא הורישם לנכדו הישראל, וקמ"ל דכשהיה אצל הכהן נחשב שהמתנות הורמו אף שצריך להביא שה מעלמא ולא מיניה וביה. 3. כ"ל בירושלם טבלים ממורחין, וקמ"ל אף דמחוסר מעשה הפרשה. 4. הלוקח מגוי טבלים שמירחן ישראל, מעשרן משום שגוי לא מפקיע ממעשר, והן שלו כיון שבא מכח הגוי. 5. הלוקח טבל מגוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה בלבד, והמפקיד פרותיו אצל גוי לת"ק ודאי החליפן וצריך להפריש תרומה גדולה, ולר"ש הוי דמאי.

דף יב

*האיבעיות בשה. *נתינת הפדיון. *הקדימה.

ילפינן בגז"ש שה מפסח דאין פודין פטר חמור: בעגל, חיה, שחוטה, טריפה, כוי, ובכלאים פליגי. והאיבעיות 1. בן פקועה אליבא דרבנן ששחיטת אמו מטהרת, ואמרינן דלמר זוטרא אין פודין דיליף מפסח, ולרב אשי פודין דתפדה ריבה. 2. נדמה

אליבא דרבנן דאסרי כלאים, ובעי למידק דפודין מפרה שילדה כמין עז ודחי דאתיא כר"א, ומייתי דמין עז שנולד מרחל ושה
הוי נדמה ודינו ככלאים ודחי דקאי על מעשר וכגון שיש בו מקצת סימנין. 3. פסולי המוקדשין אליבא דר"י דאוסר בהנאה
פשטינן דאסור שנאמר בהם כצבי וכאיל ולכן למסקנא אין פודין בו אף לר"ש. 4. לפדות בשביעית ספק פטר חמור אליבא
דר"י, ומייתי דברי רב חסדא דבהמת שביעית אין פודין ודאי אלא ספק ופטורה מבכורה וחיבת במתנות וכן בחלה כיון
שעיקרן לאכילה משא"כ בכור שאימוריו מעיקרא להקטרה.

הדינים בנתינת הפדיון 1. ישראל הנותן את הפטר חמור עצמו לכהן צריך לראות שפודהו בפניו, דנחשדו הכהנים מכיון דמורו
היתר. 2. חיוב אחריות במת השה, לר"א חייב דהוקש לפדיון הבן רק לגבי אחריות ולא לגבי היתר הנאה ופדיה לאחר שלשים
יום, ולחכמים פטור כפדיון מעשר שני. 3. הפריש ואח"כ מת החמור, לר"א יקבר ומותר בהנאת הטלה ולחכמים פטור
מקבורה והטלה לכהן. 4. איכא סתירה האם הפדיון לאלתר או לאחר שלושים, ומיישבין להו"א שאם פדאו פדוי או שאין
עובר עליו, ולמסקנא אתי כר"א שמקיש לבכור אדם.

כאשר יש שתי מצוות איזו מהן קודמת 1. בפטר חמור, פדיה לעריפה. 2. באמה העבריה, יעידה לפדיה. 3. יבום לחליצה,
ובזה"ו חליצה. 4. גאולת ע"י האדון מבדק הבית.

הדרן עלך פרק קמא דבכורות!

פרק שני – הלוקח עובר פרתו

דף י"ג

*החייבים בבכור בהמה טהורה. *הקניינים בגוי. *מצא ע"ז בגרוטאות.

החייבים בבכור בהמה טהורה 1. בהמה שיש לגוי חלק בה פטורה מהבכורה. 2. כהנים ולויים חייבים, דנפטרו רק מבכור אדם
ופטר חמור. 3. אף שבהמה טהורה הוי קדושת הגוף תני בפרק קמא דיני פטר חמור, אידי דחביבא או דזוטרן מיליה. 4.
נתינת מעות בלא משיכה, ישראל מגוי קנה וחיבת בבכורה, וגוי מישראל קנה ופטור מבכורה, דקסבר דקנייני גוי במעות ולא
במשיכה.

מנין לקנייני מטלטלין בגוי 1. למ"ד קנייני גוי בכסף: ילפינן דישראל קונה מגוי בכסף להו"א מקנין עבד כנעני ודחינן דא"כ
יקנה אף בשטר וחזקה, ולמסקנא מזה שנאמר יד רק לגבי עמיתך. ובעי למימר דא"א לקנות כלל, או דבעינן תרתי, או איזה
קנין שירצה ונדחה. 2. גוי קונה מישראל בכסף, להו"א מזה שגוי קונה ישראל בכסף ודחי שיוכיח ישראל מישראל, ולמסקנא
שנאמר עמיתך לגבי משיכה, ומקשינן כדלעיל ונדחה. 3. אמימר שסובר משיכה בגוי קונה, סובר כרבי יוחנן דבישראל מעות
קונות מדאורייתא וילפינן מקרא עמיתך דגוי דווקא במשיכה. ולדעת ר"ל שסובר משיכה מפורשת בתורה וקרא עמיתך אתי
שא"צ להחזיר אונאה לגוי, זהו רק אם אמימר סובר כמ"ד גזל עכו"ם אסור.

הלוקח גרוטאות מגוי ומצא בהן ע"ז ומשך אם לא נתן מעות יחזיר ואם נתן מעות יולך הנאה לים המלח, וקשיא דשמעינן
דלא סגי מתן מעות בלא משיכה. ומתריצין 1. שקיבל לדון בדיני ישראל צריך משיכה, וקשיא אי"כ הי"נ ברישא אסור. 2. לאביי
ברישא איכא מקח טעות, ואין לומר כן בסיפא, דמכיון שנתן מעות אינו מקח טעות דאיבעיא ליה לעיוני. 3. לרבא אף בסיפא
הוי מקח טעות, ואסור מכיון שנראה כע"ז ביד ישראל. 4. לרב אשי משיכה אינה קונה אלא מעות, ומשיכה דסיפא נכתבה אגב
רישא, ולא איירי שקיבל לדון בדיני ישראל. 5. לרבינא משיכה קונה וברישא איירי שלא משך, ואמרינן דמותר לחזור בדיבורו
דאין דין מחוסר אמנה כלפי גויים כיון שאינם עומדים בדיבורם.

דף יד - טו

*בע"מ קבוע שפדהו. *הדרשה בהקרבת בע"מ. *פדיית בע"מ מעיקרו. *דין פסולי המוקדשין.

הקדיש בעל מום קבוע ופדאו, דינו לאחר הפדיון ומנין 1. חייבים בבכורה ובמתנות כהונה, ואם לא נפדו פטורין דקסבר
קדושת דמים מדחה. 2. לאחר שנפדו מותרין בגיזה ועבודה, וקודם שנפדו אסורין. ואתיא להו"א כר"א שאוסר בקדשי בדק
הבית, ולמסקנא אף כרבנן והכא אסור משום דמיחלף קדושת דמים למזבח בקדושת הגוף. 3. ולדן וחלבן מותר ואיירי אף
שהתעברה קודם שנפדית, ואם נולד קודם הפדיון נפדין תמימין כדי שלא יהא טפל חמור מן העיקר, ומדייקין שאם הקדיש
זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף. 4. השוחטן בחוץ פטור, ור"א גורס חייב דסובר דאיכא ל"ת לזובח בהמה בעלת מום בבמה
בשעת היתר הבמות. 5. אין עושין תמורה, שנאמר טוב ברע וילפינן שרק טוב מעיקרו עולה תמורה משא"כ רע.

הפסוק לא תזבח בעל מום אינו ענין לבמת צבור לכן מוקמינן באם אינו ענין דאתי לל"ת בבמת יחיד, ומקשינן נימא דאתי
ללמד שלא מקריבים במומן אף שקדושים במומן 1. בכור, ודחי שכבר נכתב בו איסור בהדיא. 2. מעשר שקדוש במומו, ודחי
דנלמד מבכור בגז"ש העברה. 3. תמורת קדשים, ודחי שהתמורה הוקשה לקרבן או לנדר. 4. ולדות קדשים, ודחי שהוקשו
לנדר.

בעל מום מעיקרו שמת אמרינן דנפדה, כמאן אתי 1. רב קאמר דאתיא כר"ש שסובר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה
ונפדין רק מחיים אבל מודה בבעל מום מעיקרו שנפדה שנאמר אותה למעוטי. 2. לתנא דבי לוי יקברו, וקרא אותה קשיא ליה.
3. לרבנן דר"ש, לל"ק אתי כר"ל דסברי יפדו ורב לא העמיד כמותם משום דאמרינן בסיפא דאם קדם הקדישן למומן יקברו
ולדידהו ג"כ יפדו, ולל"ב אתי אף כרבי יוחנן וכולה כרבנן ותני זו דברי ר"ש ומחלוקתו.

דין פסולי המוקדשין, קרבן שנפל בו מום קבוע ונפדה 1. פטור מבכורה ומתנות שנאמר צבי ואיל, ואין ללמוד דחלבן מותר
שנאמר אך ולרבא מהפסוק רק את דמו, ונוהג בו אותו ואת בנו שנאמר אך. 2. אסורין בגיזה ועבודה דרשינן מהפסוק תזבח

ולא גיזה בשר ולא חלב, או שנאמר תזבח ואכלת דשרי באכילה רק משעת זביחה. 3. אם מתו לל"ק אסור לפדותן בכדי להשליכם לכלבים שנאמר ואכלת ולא לכלביך, ולל"ב שרי דלא נתמעט. 4. ולדות שנולדו קודם פדיונם פליגי אי קדשי ליקרב או לרעה, ולאחר פדיונם קדשי שנאמר אם זכר. ולר"ה כונסן לכיפה כיון דא"א להקריבם ולא לפדותן, ולרב ששת סמוך לפדיון אמן מתפיסן לשם אותו זבח בדווקא. 5. השוחטן בחוץ פטור, ולר"ע חייב בדוקין שבעין. 6. עושה תמורה שנאמר אם נקיבה ותמורתו לאחר פדיונו מתה, והטעם כיון שא"א להקריבה ולא לפדותה ונקראת תמורת קדשים, או ילפינן שנאמר ממפריסי הפרסה ואתי לחמש חטאות המתות ומינה ילפינן למעלי הגרה והיינו פסולי המוקדשין דבמיתה.

ע"ד טו

* צאן ברזל. * החיוב בקיבל מגוי.

המקבל צאן ברזל מגוי פטור מבכורה דנחשב שנשאר ברשות הנותן, ומקשינן מהא דאסור לקבל צאן ברזל מישראל משום ריבית ש"מ שנחשב ברשות המקבל. ומתרצינן 1. לאביי הכא איירי שהגוי קיבל עליו אונסא וזולא, ודחי דאינו צאן ברזל. 2. לרבא הכא פטור מבכורה מכיון שהגוי יכול לתופסה והוי יד הגוי באמצע. המקבל צאן ברזל מגוי ולדותיהן שילדו פטורין מבכורה, והחיוב לר"ה דור רביעי ולר"י דור חמישי. ומקשינן 1. במשנה העמיד ולדות תחת אימותיהן אז דור רביעי פטור, ולר"י ה"ה בלא העמיד וקמ"ל דאף בהעמיד מ"מ דור חמישי חייב. 2. לרשב"ג עד עשרה דורות פטורין, לר"י אתי שפיר ולר"ה קאי על העמיד דת"ק נחית לדרי. 3. המקבל צאן ברזל, הגירסא לר"י הן וולדותיהן ולר"ה הן וולדות.

שאלות לחזרה ושינון

ע"ד יג

- א. מי חייב בבכור בהמה טהורה (3)
- ב. מנין לקנייני מטלטלין בגוי (3)
- ג. איסור הנאה בקונה גרוטאות שבתוכם ע"ז, ואופן הקנין (4)

- א. דעת ר"ש בהנאה מפטר חמור לאחר עריפה, והשמועות (5)
- ב. המח' בטומאת אוכלין בפטר חמור, המקרה ובמאי פליגי (3)

ע"ד יד-טו

- א. המקדיש בעל מום קבוע ופדאו, דינם לאחר הפדיון ומנין (5)
- ב. דרשת הפסוק לא תזבח בעל מום, והקושיות (4)
- ג. אמרינן דבעל מום מעיקרו שמת נפדה, כמאן אתי ומ"ט (3)
- ד. דיני פסולי המוקדשין (6)

- א. דיני פדיון החמור בשה (5)
- ב. המקרים שצריך להפריש ונשאר שלו (5)

ע"ד יב

- א. במה לא פודים פטר חמור, והאיבעיות (4)
- ב. הדינים בנתינת הפדיון (4)
- ג. הקדימה כשיש שתי מצוות (4)

ע"ד טז

הדרן!

- א. הסתירה בבעלות צאן ברזל, ומתרצינן (2)
- ב. המח' במקבל צאן ברזל מגוי, והקושיות (3)

פרק שני- הלוקח עובר פרתו

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 📖	יבמות 📖	ברכות 📖 עם מחודדין בפ"ך.
עבודה זרה הוריות 📖	כתובות 📖	שבת 📖 מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ך	נדרים 📖	עירובין 📖
זבחים 📖	נזיר סוטה 📖	פסחים 📖
מנחות 📖	גיטין 📖	שקלים ר"ה 📖
חולין 📖	קידושין 📖	יומא 📖
בכורות 📖 עם הקדמות ומושגים	עם תורתך שעשועי, סימני הדף, ותוספתא	סוכה 📖
ערכין-תמורה 📖	בבא קמא 📖	ביצה תענית 📖
כריתות-מעילה 📖	בבא מציעא 📖	מגילה-פורים 📖 עם מדרש, תוספתא, ותמצית מחור יין לרמ"א
נדה 📖	בבא בתרא א-ב 📖	מו"ק חגיגה 📖
	סנהדרין א-ב 📖 עם "יש סדר לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חודים מנוקד ומסודר.	איזוהי דון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~343~

המערכת